

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Examenwijzer

Geïntegreerd slotexamen praktijkopleiding

Als je je praktijkopleiding en je theoretische opleiding hebt afgerond, kun je je aanmelden voor het **geïntegreerd slotexamen**.

In deze examenwijzer kun je onder meer lezen hoe je je kunt aanmelden, aan welke voorwaarden je moet voldoen en hoe je je kunt voorbereiden op je examen.

Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Aanmelden voor en toelating tot het examen
2. Duur van het examen
3. Rol van de examinatoren
4. Examenopzet
5. Inhoud van het examen
6. Het examen en de CSRD
7. Beoordeling
8. Normering
9. Examentraining
10. Klachten en bezwaar

1. Aanmelden voor en toelating tot het examen

Je kunt je uiterlijk zes weken van tevoren aanmelden voor het examen met het hiervoor bestemde aanmeldingsformulier op de [website van de NBA](#). Het secretariaat van de NBA controleert of je stagebureau in de ELO heeft bevestigd dat je alle onderdelen (m.u.v. het examen) van de praktijkopleiding hebt afgerond, dus dat je portfolio compleet is, én of je de theoretische opleiding volledig hebt afgerond. Hiervoor moet je een kopie van je getuigschrift hebben geüpload in de ELO (*let op: bij de aanvraag om inschrijving in het register moet een gewaarmerkte kopie worden opgeleverd*).

Daarna word je ingedeeld bij een examen. Houd er rekening mee dat het niet altijd mogelijk is om je in te delen op de examendatum of locatie van jouw voorkeur.

Nadat je bent ingedeeld ontvang je hiervan een bevestiging. Je krijgt dan ook te horen welke examinatoren jouw examen gaan afnemen. Mocht het zo zijn dat je per ongeluk bent ingedeeld bij een examiner uit dezelfde werkkring als die van jou of bij een examiner die eerder in je praktijkopleiding als begeleider, trainer of adviseur een rol heeft gehad, moet je dit zo spoedig mogelijk melden. Je wordt dan bij een ander examen ingedeeld.

2. Rol van de examinatoren

Je examen wordt afgenomen door twee onafhankelijke examinatoren, waarvan één vanuit een theoretische achtergrond en één meer vanuit praktijkperspectief toetst. Zij bereiden het examen voor onder meer door je portfolio in de ELO door te nemen. Aan de hand van je portfolio vormen zij zich een beeld van je en selecteren zij gespreksonderwerpen.

Tip: neem voorafgaand aan je examen je portfolio goed door. Als je constateert dat je in je rapportages in het verleden (kleine) uitglijvers hebt gemaakt of dat je zaken niet zo handig hebt aangepakt, denk dan goed na hoe je het nu wel zou hebben gedaan. Je examinatoren zullen deze onderwerpen aangrijpen om na te gaan of je van je fouten hebt geleerd en je goed hebt ontwikkeld.

Als je examinatoren tekortkomingen signaleren in je portfolio, bijvoorbeeld omdat je niet hebt voldaan aan de eisen met betrekking tot het aantal uren of aantal en inhoud van de opdrachten of andere onderdelen van de praktijkopleiding, zoals het referaat, het trainingsprogramma of de rapportageverplichtingen, dan melden zij dit direct aan de Examencommissie. Deze onderzoekt de melding. Indien zij de tekortkoming(en) kan bevestigen, zal in eerste instantie je stagebureau of referaataanbieder hierop worden aangesproken. De tekortkoming kan echter dusdanig ernstig en/of grotendeels aan jou zelf te wijten zijn, waardoor je portfolio moet worden 'gerepareerd'. Je examen zal in dat geval tot nader order worden uitgesteld. Een tekortkoming is bijvoorbeeld ernstig als je niet aan de CEA eindtermen (m.b.t. de voorgeschreven uren en opdrachten) hebt voldaan.

3. Opzet van het examen

Het examen duurt anderhalf uur (90 minuten)

Het doel van het examen is te toetsen of je als startbekwame accountant kunt functioneren. Met het behalen van het getuigschrift van de theoretische opleiding heb je bewezen voldoende kennis te hebben van de voor de accountant relevante vakgebieden. Tijdens de praktijkopleiding heb je, met het opbouwen van een portfolio, laten zien de opgedane kennis in een concrete situatie te kunnen toepassen. Tijdens het slotexamen ga je in gesprek met vakgenoten over hoe je o.a. op basis van wet- en regelgeving tot oordeelsvorming komt en in hoeverre je in staat bent om te reflecteren op je handelen. Daarnaast komen ontwikkelingen binnen het beroep en jouw visie daarop aan bod.

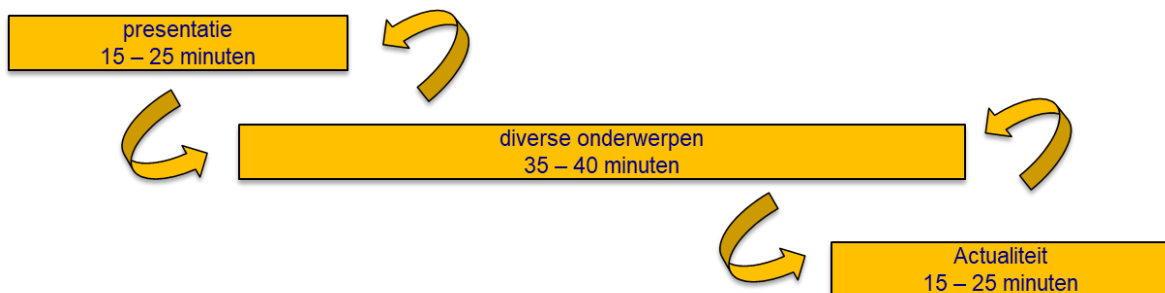
Het geïntegreerd slotexamen omvat drie onderdelen:

1. een presentatie als opening van het gesprek;
2. diverse onderwerpen en cases, passend bij de opleidingsoriëntatie;
3. de actualiteit in het accountantsberoep.

Je begint je examen met een presentatie van ongeveer 10 minuten. Daarmee krijg je het initiatief en kun je het gesprek, tot op zekere hoogte, sturen. In principe gaan de examinatoren na de presentatie met je in gesprek. Stem van tevoren af of je examinatoren ook tijdens je presentatie al vragen kunnen stellen of dat je de presentatie bij voorkeur zonder onderbrekingen houdt. Natuurlijk kunnen examinatoren al wel verhelderende vragen stellen als tijdens je presentatie iets onduidelijk is, zodat zij je verhaal goed kunnen begrijpen. Daarom is het belangrijk om je presentatie goed voor te bereiden en vooral te oefenen met anderen. In de praktijk blijkt dat er eerder een goed gesprek tot stand komt als examinatoren gedurende de presentatie vragen mogen stellen. De examinatoren beoordelen niet expliciet jouw presentatiekwaliteit, wel je communicatieve vaardigheden in het algemeen.

De examinatoren hebben vooraf aan je examen je portfolio doorgenomen en mede op basis daarvan vragen voorbereid. Zij kunnen je presentatie en de casuïstiek uit je portfolio als 'kapstok' gebruiken en in vergelijkend perspectief plaatsen met andere praktijksituaties die in het kader van de opdrachtplanning, -uitvoering- en -evaluatie van belang zijn of met actuele ontwikkelingen in het accountantsberoep.

Een indicatie voor de tijdsbesteding per onderdeel is:

De verschillende opdrachten en cases en de actualiteit in het accountantsberoep kunnen volgtijdelijk aan de orde komen, maar zullen in de meeste gevallen met elkaar worden verweven.

3.1 presentatie

Je begint je examen met een presentatie waarin je aan de hand van je portfolio reflecteert op je ontwikkeling van starter tot startbekwame accountant. In de presentatie ga je als het ware even terug in de tijd en laat je zien hoe je in het verleden opdrachten hebt uitgevoerd en hoe je nu, met de kennis van nu, tot een professioneel oordeel zou komen. Dat kun je doen aan de hand van twee of drie opdrachten uit je portfolio. De opdrachten moeten uiteraard voldoende complex zijn om te komen tot een professionele afweging. Het gaat erom dat je laat zien hoe je nu je keuzes maakt om te komen tot een professioneel oordeel. Het is niet de bedoeling dat de presentatie ontaard in een "en toen... en toen"-verhaal waarin je je portfolio doorneemt. De examinatoren hebben zich ook voorbereid en hiervoor je portfolio al doorgenomen.

Je kunt je presentatie vormgeven aan de hand van een aantal vragen. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om al deze vragen in je presentatie te willen beantwoorden; het is een hulpmiddel om tot een keuze te komen:

- Waar ben je, het portfolio nog eens doornemend, trots op en wat maakt dat je daar trots op bent?

- Waar heb je het verschil kunnen maken, zodat het uiteindelijk toch nog goed kwam of beter werd en hoe heb je dat voor elkaar gekregen?
- In welke situatie ging het volgens jou niet goed, zodat je dit nooit meer laat gebeuren?
- Welke opdrachten uit het portfolio zou je nu anders uitvoeren en waarom?
- Welke situaties uit de praktijk vind je lastig, waarom vind je ze lastig en hoe ga je daarmee om?
- Hoe kom je tot besluitvorming (wat zijn voor jou leidende principes) in situaties die jij als lastig ervaart?

Je kunt ook altijd nog casus waarin je een (complex) dilemma hebt ervaren als onderwerp voor de presentatie kiezen. Je laat dan zien hoe je met dit dilemma bent omgegaan en welke keuze(s) je hebt gemaakt. Het moet gaan om ten minste één relatief complex dilemma. De opdracht die je beschrijft moet actueel zijn en mag daarom niet langer dan twee jaar voorafgaand aan je examen zijn uitgevoerd. De opdracht moet betrekking hebben op één (of meer) van de werkdomeinen en mag niet in je referaat zijn behandeld

Na je presentatie, of liever nog tijdens de presentatie, gaan de examinatoren met je in gesprek over de door jouw ingebrachte cases en vooral je eigen handelen daarin.

Neem hand-outs mee ter ondersteuning van je presentatie, indien je examen 'on campus' wordt afgenomen. Als je examen online wordt afgenomen, stuur de presentatie dan uiterlijk vier werkdagen vóór je examen naar examens@nba.nl.

3.2 Diverse onderwerpen en cases

De examinatoren voeren het gesprek met je onder meer aan de hand van praktijksituaties/de beroepspraktijk. Ter voorbereiding op het examen hebben zij je portfolio doorgenomen en onderwerpen geselecteerd die zij aanwenden voor het gesprek. Zij stellen vragen over de cases in je portfolio, de keuzes die je hebt gemaakt, je beroepshouding en de toepassing van wet- en regelgeving.

3.3 Actualiteit in het accountantsberoep

Bij dit onderdeel komen de actuele ontwikkelingen en gebeurtenissen in dan wel met betrekking tot het accountantsberoep aan bod. De vragen van de examinatoren zijn er op gericht om te toetsen of je je vakgebied bijhoudt en of je beseft wat er zich in brede zin afspeelt in de beroepspraktijk. De vragen en discussiepunten van de examinatoren hierbij hebben betrekking op berichtgeving van het afgelopen jaar c.q. de afgelopen jaren zoals gepubliceerd op/in Accountant.nl, NBA.nl, het Financieele Dagblad etc. Je moet dus kennis hebben van (relevante) publicaties van voor accountants relevante instanties en (op hoofdlijnen) op de hoogte zijn van de actuele (inter)nationale ontwikkelingen in het beroep en de discussies die daaromtrent gaande zijn met betrekking tot de maatschappelijke rol van de accountant. Daarbij moet je de verbinding met je eigen beroepspraktijk kunnen leggen.

4. Inhoud van het examen

Tijdens je examen moet je laten zien dat je beschikt over de juiste kennis, houding en vaardigheden om het accountantsberoep in jouw oriëntatie op het niveau van een startbekwame accountant te kunnen uitoefenen. Je moet kunnen meediscussiëren over praktijksituaties en actualiteiten, laten zien dat je zelfstandig met lastige situaties om kunt gaan en aantonen dat je begrijpt waarom en wanneer je bepaalde wet- en regelgeving toepast. Hiermee laat je ook zien dat je beschikt over een kritische beroepshouding en dat je je bewust bent van je maatschappelijke rol.

Je examinatoren zorgen voor een breed examen, dus met voldoende spreiding over de verschillende aspecten van het accountantsberoep (vakgebieden Audit en Assurance, Externe verslaggeving, ICAIS

en Gedrag, Ethiek en Besluitvorming, de streams IT, Corporate Governance en de Maatschappelijke rol van de accountant, wet- en regelgeving, werkdomeinen/bedrijfstypen, actualiteit etc.).

Mede op basis van het portfolio komen tijdens het examen theoretische kennis, inzicht, een goede beroepsattitude en actuele ontwikkelingen aan de orde. Getoetst wordt of je voldoet aan de competenties van een startbekwame accountant. Je moet laten zien dat je de in jouw portfolio behandelde problematiek adequaat kunt toelichten en de keuzes die je hebt gemaakt tijdens je praktijkopleiding kunt beargumenteren. Het kan ook voorkomen dat je keuzes hebt gemaakt, waar je naderhand niet meer tevreden mee bent en anders over bent gaan denken. Je moet dan kunnen uitleggen welke keuze(s) je met de kennis en ervaring van nu (en wellicht onder nieuwe regelgeving) je zou hebben gemaakt en waarom.

Het is belangrijk dat je tijdens het examen kunt toelichten hoe je met de standaarden bent omgegaan of in voorkomende gevallen om zou gaan. Ook relevante bepalingen uit andere regelgeving, zoals de ViO, de RJ/IFRS, de Wwft en de NVKS, moet je kunnen toelichten. De fundamentele beginselen uit de VGBA komen waarschijnlijk ook aan bod, bijvoorbeeld bij de behandeling van dilemma's. Zorg dat je de beginselen kent en kunt aangeven hoe je er zelf in de praktijk mee om bent gegaan.

De examinatoren beoordelen tijdens het examen ook je communicatieve vaardigheden. Mogelijk heb je interviews afgenomen in het kader van de risico-analyse. Of wellicht had je bij een bepaalde klant te maken met veel weerstand. Tijdens het examen kun je uitleggen hoe je met die weerstand bent omgegaan en of je je rug recht kunt houden.

Tijdens het examen moet je in staat zijn jouw keuzes te onderbouwen en te verdedigen. Je laat zien dat je professioneel-kritisch bent, signalen oppakt en doorvraagt.

Tot slot komt tijdens het examen de actualiteit aan bod. Je moet weten wat er speelt in het beroep en er een mening over hebben.

Het examen richt zich op de volgende vijf kerncompetenties, die elk tenminste met een voldoende moeten zijn gewaardeerd:

- Zelfstandig richting en uitvoering geven aan assurance-opdrachten, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten;
- Zich rekenschap geven van de maatschappelijke rol van de accountant, hiernaar in overeenstemming met de fundamentele beginselen, genoemd in de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants, handelen en daarbij het algemeen belang voorop stellen;
- In zijn beroepsuitoefening de vereiste professioneel kritische instelling toepassen om tot zelfstandige en professionele oordeelsvorming te komen;
- Verantwoording afleggen over het eigen functioneren als accountant;
- Helder, begrijpelijk en overtuigend communiceren.

In de tabel in bijlage 1 zijn de kenmerken van een startbekwame accountant en de kennis, houding en vaardigheden die daarbij horen, geïntegreerd. Hierin zijn voorbeelden gegeven van activiteiten die – gegeven het type praktijkopleiding dat je volgt en gegeven jouw werkomgeving – in meer of mindere mate van toepassing zijn.

Ten aanzien van de toepassing van wet- en regelgeving gelden de volgende uitgangspunten:

- Je moet in staat zijn om de relevante Nederlandse wet- en regelgeving als accountant toe te passen, ook al werk je in een internationale context met internationale regelgeving;
- De examinatoren toetsen het kunnen toepassen van de wet- en regelgeving primair in de context van de opdrachten die je hebt uitgevoerd;
- We onderscheiden regelgeving die van toepassing is op de accountant en regelgeving die van toepassing is op de accountantspraktijk. Je hebt kennis van de regelgeving die van toepassing is op de accountant en van de regelgeving die van toepassing is op de accountantspraktijk;

- Je hebt in je eigen praktijk vaak te maken met de kantoormanuals. Er wordt van je verwacht dat je de achterliggende wet- en regelgeving kent en kunt toepassen.

De beroepscontext

Je hebt de praktijkopleiding gevolgd in de context waarin je werkzaam bent. Dat kan een groot accountantskantoor zijn, een klein accountantskantoor, een interne accountantsdienst, de Belastingdienst, een bank etc. Tijdens het examen wordt rekening gehouden met deze context - je examinatoren hebben hier een beeld van doordat zij van tevoren je portfolio hebben ingezien - maar je wordt uiteindelijk getoetst op de vraag of je als openbaar accountant kunt functioneren op het niveau van een startbekwame accountant. Ook als je niet in het openbare accountantsberoep werkzaam bent, moet je dus tijdens het examen in staat zijn om jouw beroepscontext te vertalen naar de context van het openbaar accountantsberoep.

5. Het examen en de CSR

Wil je je examen afleggen dat mede gericht is op de aantekening in het register om Assurance te mogen geven bij Duurzaamheidsrapportering? Dan moet je tevens aantonen dat je op het niveau van een startbekwame accountant richting en uitvoering kunt geven aan Duurzaamheidsassurance-opdrachten. Het is daarbij van belang dat je kunt reflecteren op juist die aspecten die Duurzaamheidsassurance onderscheidend maken en de specifieke vaardigheden en attitude die hieraan zijn verbonden. In je presentatie behandel je zowel Financial audit- als Duurzaamheidsassuranceopdrachten. Hiermee wordt onder meer voorkomen dat belangrijke onderwerpen, gerelateerd aan het verkrijgen van zowel de aantekening voor het verrichten van wettelijke controles als die voor het geven van Duurzaamheidsassurance onderbelicht blijven. Je kunt uitsluitend tot dit examen worden toegelaten indien je aan alle praktijkopleidingsvoorwaarden voldoet. Lees hierover meer in [dit artikel](#).

Ook wanneer je (nog) niet voor de Duurzaamheidsaantekening in aanmerking kunt of wil komen, kan het onderwerp aan de orde komen. Alleen uitsluitend wanneer je portfolio er aanleiding toe geeft of in het kader van de behandeling van actualiteiten.

Noot: examenkandidaten Assurance die vóór 1 januari 2026 het geïntegreerd slotexamen halen, zijn bij inschrijving in het register automatisch bevoegd om Duurzaamheidsassurance af te geven. Om dit daadwerkelijk te mogen doen en zich dus naast 'bevoegd' ook 'bekwaam' te mogen noemen, moeten zij aan aanvullende PE-bekwaamheidsvereisten voldoen. Examenkandidaten die al vóór 1 januari 2026 voldoen aan alle praktijkopleidingsvereisten én dit tijdens het examen hebben aangetoond, worden vrijgesteld van deze PE-verplichting.

6. Beoordeling

Direct na afloop van het examen stellen de examinatoren de uitslag vast in de vorm van een cijfer (op een 10-puntsschaal) en beargumenteren zij hun beslissing om je te laten slagen of zakken.

De examinatoren beoordelen tijdens het examen of je functioneert op het niveau van een startbekwame accountant en je beschikt over de competenties die bij dat niveau horen. Het examen richt zich op vijf kerncompetenties, die elk tenminste met een voldoende moeten zijn gewaardeerd. De examinatoren maken gebruik van een beoordelingsformulier (zie bijlage 2), waarop zij hun oordeel motiveren. Op dit formulier zijn de competenties met de bijbehorende waarderingsschalen opgenomen. De examinatoren leggen naast het oordeel de onderwerpen en specifieke vragen vast die aan de orde zijn gekomen.

Het oordeel van de examinatoren wordt schriftelijk bevestigd met een uitslagformulier. Je ontvangt bij het uitslagformulier ook een afschrift van het door je examinatoren ingevulde beoordelingsformulier, zodat je kunt kijken waar je sterke en je zwakke punten liggen.

Als je bent geslaagd, ontvang je de documenten voor inschrijving in het accountantsregister van de NBA en word je uitgenodigd voor de diploma-uitreiking. Tijdens de diploma-uitreiking kun je ook de beroepseed afleggen.

Als je niet bent geslaagd, kun je na zes weken een herexamen afleggen. De examinatoren geven op het beoordelingsformulier aan in welke onderwerpen je je beter zou moeten bekwamen ter voorbereiding op je herexamen. Een volgend examen wordt door twee andere examinatoren afgenomen. Het examen mag maximaal vier keer worden afgelegd.

7. De normering

De examinatoren motiveren hoe je op de kerncompetenties, zoals genoemd bij punt 5. 'Inhoud van het examen' hebt gescoord. Voor de onderbouwing van het door de examinatoren vastgestelde cijfer wordt gebruik gemaakt van de taxonomie van Bloom.

Hieronder wordt de taxonomie weergegeven. Vervolgens wordt een toelichting gegeven met betrekking tot de toepassing ervan bij het examen.

1. Het onthouden en begrijpen van kennis vindt plaats in het theoretisch onderwijs;
2. Het toepassen van kennis, houding, vaardigheden en actualiteit, vindt voornamelijk plaats in de praktijkopleiding, maar kwalificeert op zichzelf niet voor een voldoende score (4 of 5);
3. Het analyseren van kennis, houding, vaardigheden en actualiteit stijgt uit boven het louter toepassen van kennis in de beroepspraktijk en levert een voldoende op (6 of 7);
4. Wanneer je jouw kennis, houding, vaardigheden en de actualiteit kan toepassen in de beroepspraktijk, analyses kan maken en in staat bent om je eigen handelen te evalueren, levert dat een ruime voldoende op (7 of 8);
5. Ben je naast het toepassen, analyseren en evalueren ook nog in staat om nieuwe ideeën, producten, inzichten te creëren, dan scoor je excellent (9/10).

Om meer duiding te geven aan de normering, wordt van ieder niveau een voorbeeld gegeven:

- Toepassen: je hebt opdrachten uitgevoerd, maar je stijgt niet boven het uitvoeringsniveau uit. Het verschil tussen een 4 en een 5 wordt bepaald door de vraag of je de opdrachten correct of niet correct hebt uitgevoerd;
- Het analyseren: je kunt verbanden leggen tussen de verschillende werkzaamheden, je bent in staat om verschillende werkzaamheden te vergelijken. Je legt verbanden tussen werkzaamheden, weet wat dit betekent voor de toepassing van wet- en regelgeving en de eigen beroepshouding en communiceert daarover met de klant. Het gaat dus om verbanden leggen en vergelijkingen maken in de eigen beroepscontext. Hetzelfde geldt voor de toepassing van de actualiteit: je bent in staat vergelijkingen te maken en / of verbanden te leggen;

- Het evalueren: je kunt een besluit onderbouwen (motiveren of rechtvaardigen van een besluit) en eventueel bekritisieren. Je hebt een mening over actuele kwesties. Je laat zien dat je in staat bent om kritisch naar je eigen handelen en dat van anderen te kijken.
- Het creëren van nieuwe inzichten, ideeën of producten, het ontwerpen van nieuwe procedures, etc.

Het toepassen, analyseren, evalueren en creëren vindt plaats in relatie tot de klant en strekt zich voor de beoordeling uit over de toepassing van kennis, houding, vaardigheden en de actualiteit. Bovendien is er sprake van een cumulatieve opbouw. Geen analyse zonder toepassing. Met de taxonomie wordt een duiding gegeven voor de beoordeling, er worden geen harde scheidslijnen mee aangegeven. De examinatoren onderbouwen met behulp van de werkwoorden uit de taxonomie (het toepassen, analyseren, evalueren en creëren) hun oordeel, aansluitend bij het bovenstaande onderscheid.

In bijlage 2 is een onderdeel van het beoordelingsformulier dat door de examinatoren wordt gebruikt opgenomen.

8. Examentraining

De NBA organiseert examentrainingen die je voorbereiden op het examen. De training voor examenkandidaten sluit aan bij de training die de examinatoren hebben gevolgd. De training zelf duurt een dagdeel. Houd ook rekening met ongeveer een dagdeel om je voor te bereiden. Een goede voorbereiding draagt bij aan een succesvolle training. Je kunt je voor de examentraining aanmelden via de website van de NBA.

9. Klachten en bezwaren

Als je niet tevreden bent met de gang van zaken rondom je examen, kun je een klacht indienen bij de Examencommissie. Een klacht heeft betrekking op het gedrag van personen, gremia of afdelingen die namens de NBA optraden en betrokken waren bij je examen, zoals van je examinatoren of het secretariaat.

Als je een klacht hebt, kun je die indienen via het [klachtenformulier](#) op de NBA website. Je doet daarbij ook een voorstel voor de afwikkeling van je klacht. De ontvangst van je klacht wordt schriftelijk (via e-mail) bevestigd.

Het kan zijn dat je klacht niet gegrond is, bijvoorbeeld omdat de situatie waarover je klacht gaat, zich langer dan een jaar geleden heeft voorgedaan, of omdat je klacht geen betrekking heeft op gedragingen van of namens de NBA. Je klacht wordt dan niet in behandeling genomen.

Als je klacht wel gegrond is en de Examencommissie besluit dat met je voorstel kan worden ingestemd, dan wordt afgezien van verdere behandeling. Dit zal doorgaans niet het geval zijn als je klacht zich richt tegen het gedrag van je examinatoren.

Als we je niet direct tegemoet kunnen komen, zullen we je klacht voorleggen aan degene(n) tot wie deze zich richt, dan wel verantwoordelijk was of waren voor de omstandigheden waaronder je examen plaatsvond, met het verzoek zijn of hun zienswijze te geven. Indien je zelf je klacht nog in een gesprek wil toelichten, dan wordt je daarvoor in de gelegenheid gesteld.

De Examencommissie besluit in principe binnen zes weken over de afwikkeling van je klacht, maar kan dit met maximaal vier weken uitstellen. Je krijgt schriftelijk bericht van het besluit.

Als je van mening bent dat je ten onrechte een onvoldoende hebt gekregen voor je examen, kun je daartegen binnen zes weken na ontvangst van het uitslagformulier schriftelijk bezwaar maken bij de Examencommissie. Dien je bezwaar in door een e-mail gericht aan de Examencommissie te sturen naar examens@nba.nl o.v.v. bezwaar uitslag examen [jouw naam] [datum examen]. Door bezwaar in te dienen vraag je in feite om een heroverweging van de beoordeling.

Het is belangrijk dat je je bezwaar goed onderbouwt. Als een goede onderbouwing ontbreekt, krijg je de gelegenheid dit binnen twee weken te herstellen. Als een goede onderbouwing uitblijft, wordt je bezwaar ongegrond verklaard en niet in behandeling genomen.

Als is besloten je bezwaar in behandeling te nemen, onderzoekt de Examencommissie of er aanwijzingen zijn dat je examinatoren ten onrechte tot een onvoldoende hebben besloten. Je bezwaar wordt aan je examinatoren voorgelegd en hen wordt gevraagd om hun zienswijze te geven. Indien de Examencommissie behoefte heeft aan een mondelinge toelichting, word je uitgenodigd voor een hoorzitting.

De Examencommissie neemt in principe binnen zes weken een besluit, maar kan dit met maximaal vier weken uitstellen. Je krijgt schriftelijk bericht van het besluit.

Tegen dit besluit staat geen beroep open.

Bijlage 1¹

<i>Kenmerken startbekwame accountant</i>	<i>Kennis</i>	<i>Houding</i>	<i>Vaardigheden</i>
<p>Zelfstandig richting en uitvoering kunnen geven aan assurance-opdrachten*, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten (inclusief adviesopdrachten) met een redelijke mate van complexiteit</p> <p><i>*NB.: voor de trainee die ook examen voor de Duurzaamheidsaantekening aflegt, geldt dit in het bijzonder ook voor Duurzaamheidsassurance-opdrachten.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Trainee beheerst de wet- en regelgeving ten aanzien van de door hem beschreven assurance- opdrachten, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten (inclusief adviesopdrachten). • Trainee is in staat om de juiste standaarden en overige wet en regelgeving integraal toe te passen op de uitgevoerde assurance-opdrachten, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten (inclusief adviesopdrachten). 	<p>Trainee laat bij de uitvoering van de opdracht zien de bepalingen uit de VGBA / ViO, de COS en overige regelgeving toe te kunnen passen en toont bij de uitvoering van de assurance-opdrachten, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten (inclusief adviesopdrachten) een professioneel-kritische instelling.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De trainee is in staat om de assurance-opdrachten, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten (inclusief adviesopdrachten) te plannen, zelfstandig uit te voeren en af te ronden. • De trainee is in staat om met de klant en zijn team over de assurance-opdrachten, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten (inclusief adviesopdrachten) te communiceren en zijn standpunten te verdedigen. • De trainee is in staat om medewerkers te motiveren en te stimuleren om professionele en persoonlijke doelen te bereiken door ontwikkeling van kennis, competenties, talenten en het tonen van voorbeeldgedrag. • De trainee is in staat interviewtechnieken toe te passen

¹ De voorbeelden die worden gegeven zijn - afhankelijk van het type praktijkopleiding dat je volgt en jouw werkomgeving - in meer of mindere mate van toepassing.

<i>Kenmerken startbekwame accountant</i>	<i>Kennis</i>	<i>Houding</i>	<i>Vaardigheden</i>
<p>Op deelgebieden van het vakgebied tot zelfstandige oordeelsvorming kunnen komen bij opdrachten met een relatief hoge mate van complexiteit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De trainee heeft zich verdiept in relatief complex vaktechnisch vraagstukken en is in staat zelfstandig met dilemma's om te gaan en conclusies te trekken. • De trainee heeft aangetoond in staat te zijn op basis van de geldende regelgeving de juiste verklaring af te geven, indien de opdracht het geven van een verklaring door een accountant vereist. 	<p>De trainee betreft bij zijn handelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oordeelsvorming die tot stand komt door een professioneel-kritische instelling gedurende de planning, uitvoering en afronding van de opdracht (is ook in staat om bevindingen van ingeschakelde deskundigen te evalueren, kritisch te bespreken en bij zijn oordeelsvorming te betrekken). • De signalen en bevindingen uit de werkzaamheden die vervolgens worden gewogen geïnterpreteerd en beargumenteerd en besproken met de cliënt 	<p>De trainee beschikt over vaardigheden die nodig zijn om tot een zelfstandig oordeelsvorming te komen, zoals signaleren, doorvragen analyseren interpreteren en concluderen en is in staat om te gaan met druk en weerstand.</p>

<i>Kenmerken startbekwame accountant</i>	<i>Kennis</i>	<i>Houding</i>	<i>Vaardigheden</i>
Invulling geven aan de adviesfunctie door het signaleren van risico's, bijvoorbeeld m.b.t. de continuïteit.	<p>De trainee herkent vraagstukken ten aanzien van bijv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brancherisico's • BIV (AO/IB) • Financieringen • Fiscaliteiten • IT-vraagstukken • Juridische vraagstukken • (Bedrijfs-) waarderingsvraagstukken • Due Diligence onderzoeken • Externe verslaggeving 	De trainee toont een professioneel-kritische en proactieve houding en instelling	<p>De trainee beschikt over vaardigheden op de navolgende gebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Signaleren • Analyse • Oplossen • Communicatie (mondelinge en schriftelijke) • Onderhandelingsvaardigheden

<i>Kenmerken startbekwame accountant</i>	<i>Kennis</i>	<i>Houding</i>	<i>Vaardigheden</i>
Zelfstandig bevindingen rapporteren en communiceren	<p>De trainee heeft kennis van verplichte en niet verplichte communicatie op gebieden omtrent bijv. :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het accountantsverslag • De managementletter • De bespreking van jaarrekeningen in de AvA en met directie/eigenaar • Juridische en fiscale advisering en procedures • Financieringsvraagstukken • Bedrijfswaarderingen • Due Diligence-onderzoeken • Externe verslaggeving • Accountantsverklaringen 	De trainee presenteert de bevindingen schriftelijk / mondeling en kan omgaan met eventuele druk die door de klant en andere stakeholders wordt uitgeoefend.	<p>De trainee bezit over vaardigheden op de navolgende gebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentatie • Gesprekstechnieken • Advisering • Communicatie (mondelinge en schriftelijke) • Omgaan met druk/weerstand
Zich rekenschap geven van de maatschappelijke relevantie van zijn optreden	<p>De trainee is bekend met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rechten en verplichtingen die de wet- en regelgeving hem opleggen en verschaffen. • Actuele ontwikkelingen, die in het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden 	De trainee kan de actuele ontwikkelingen, alsmede verplichtingen uit hoofde van de wet- en regelgeving, toepassen in relatie tot zijn eigen functioneren	<p>De trainee kan de actuele ontwikkelingen, alsmede verplichtingen uit hoofde van de wet- en regelgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Signaleren • Toepassen • Verdedigen

<i>Kenmerken startbekwame accountant</i>	<i>Kennis</i>	<i>Houding</i>	<i>Vaardigheden</i>
De grenzen van de eigen deskundigheid en vaardigheden kunnen onderkennen	De trainee is bekend met de grenzen aan zijn/haar kennis en weet wanneer opdrachten, op grond van het fundamentele beginsel "deskundigheid" niet kunnen worden aanvaard/gecontinueerd	Zie kennis	Zie kennis
Handelen in overeenstemming met de fundamentele beginselen voor de accountant, zoals opgenomen in de VGBA	De trainee is bekend met: <ul style="list-style-type: none"> • Alle bepalingen uit de VGBA • De bedreigingen ten aanzien van de fundamentele beginselen uit de VGBA 	De trainee is staat: <ul style="list-style-type: none"> • De fundamentele beginselen correct toe te passen • Om te gaan met de bedreigingen en dilemma's • Maatregelen te nemen om de bedreigingen weg te nemen. 	De trainee bezit vaardigheden om dilemma's en bedreigingen ten aanzien van de VGBA: <ul style="list-style-type: none"> • Te signaleren • Te analyseren • Op te lossen • Te communiceren (mondelinge en schriftelijke) met de stakeholders En kan omgaan met druk/weerstand

Bijlage 2

Oriëntatie MKB

Beoordeling Competenties						
Excellent (9 of 10)	Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit toepassen en analyseren. Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit systematisch evalueren. Kan nieuwe ideeën, producten en nieuwe inzichten creëren.					
Goed (7 of 8)	Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit toepassen en analyseren. Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit systematisch evalueren.					
Voldoende (6)	Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit toepassen en analyseren.					
Onvoldoende (4 of 5)	Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit alleen toepassen.					
Slecht (3 of 4)	Is niet in staat kennis, houding, vaardigheden en actualiteit toe te passen.					
Scores:		(--)	(-)	(+)	(++)	(+++)
Competenties:						
1a. Zelfstandig richting en uitvoering geven aan assurance-opdrachten anders dan jaarrekeningcontrole.		☐	☐	☐	☐	☐
1b. Zelfstandig richting en uitvoering geven aan aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten.		☐	☐	☐	☐	☐
2. Zich rekenschap geven van de maatschappelijke rol van de accountant, hiernaar in overeenstemming met de fundamentele beginselen, genoemd in de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants, handelen en daarbij het algemeen belang vooropstellen.		☐	☐	☐	☐	☐
3. In zijn beroepsuitoefening de vereiste professioneel kritische instelling toepassen om tot zelfstandige en professionele oordeelsvorming te komen.		☐	☐	☐	☐	☐
4. Verantwoording afleggen over het eigen functioneren als accountant.		☐	☐	☐	☐	☐
Excellent (9 of 10)	Is uitstekend in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is uitstekend in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
Goed (7 of 8)	Is goed in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is goed in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
Voldoende (6)	Is voldoende in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is voldoende in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
Onvoldoende (4 of 5)	Is onvoldoende in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is onvoldoende in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
Slecht (3 of 4)	Is niet in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is niet in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
5. Helder, begrijpelijk en overtuigend communiceren.		☐	☐	☐	☐	☐
Totaal oordeel		☐	☐	☐	☐	☐

Oriëntatie Assurance

Beoordeling Competenties						
Excellent (9 of 10)	Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit toepassen en analyseren. Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit systematisch evalueren. Kan nieuwe ideeën, producten en nieuwe inzichten creëren.					
Goed (7 of 8)	Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit toepassen en analyseren. Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit systematisch evalueren.					
Voldoende (6)	Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit toepassen en analyseren.					
Onvoldoende (4 of 5)	Kan kennis, houding, vaardigheden en actualiteit alleen toepassen.					
Slecht (3 of 4)	Is niet in staat kennis, houding, vaardigheden en actualiteit toe te passen.					
Scores:		(--)	(-)	(+)	(++)	(+++)
Competenties:						
1. Zelfstandig richting en uitvoering geven aan assurance-opdrachten, aan assurance verwante opdrachten en overige opdrachten.		☐	☐	☐	☐	☐
2. Zich rekenschap geven van de maatschappelijke rol van de accountant, hiernaar in overeenstemming met de fundamentele beginselen, genoemd in de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants, handelen en daarbij het algemeen belang vooropstellen.		☐	☐	☐	☐	☐
3. In zijn beroepsuitoefening de vereiste professioneel kritische instelling toepassen om tot zelfstandige en professionele oordeelsvorming te komen.		☐	☐	☐	☐	☐
4. Verantwoording afleggen over het eigen functioneren als accountant.		☐	☐	☐	☐	☐
Excellent (9 of 10)	Is uitstekend in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is uitstekend in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
Goed (7 of 8)	Is goed in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is goed in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
Voldoende (6)	Is voldoende in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is voldoende in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
Onvoldoende (4 of 5)	Is onvoldoende in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is onvoldoende in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
Slecht (3 of 4)	Is niet in staat actief en met empathie te luisteren en effectieve interviewtechnieken toe te passen. Is niet in staat ideeën, meningen en standpunten op taalkundige juiste, bondige, begrijpelijke en overtuigende wijze te communiceren en te presenteren.					
5. Helder, begrijpelijk en overtuigend communiceren.		☐	☐	☐	☐	☐
Totaal oordeel		☐	☐	☐	☐	☐

